

**Five Towns Community
Kollel Yom Rishon
Thanksgiving Edition**

W W W.KOLLELYOMRISHON.ORG

**THE GRA
THANKSGIVING AND
PENTECOST**

לעילוי נשמת מעכה בת מנחם מאנעס ע"ה וחינקה בת אלכסנדר מרדכי ע"ה

Rabbi Ezra Schwartz
ה' כסלו תשע"ז • November 23, 2017

THE GRA THANKSGIVING AND PENTECOST

RABBI EZRA SCHWARTZ

(ג) כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַּתְּם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֲקֻתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ:

יראים מצוה ש"ג

לא תעשו כמעשיהם ובחוקותיהם לא תלכו. ויראת מאלהיך ולא תלך בחוקות הגוים ולא תעשה כמעשיהם של שבעה אומות דכתיב בפ' ואלה המשפטים [שמות כ"ג כ"ג] והביאך אל האמורי וגו' וכתיב בתריה ולא תעשה כמעשיהם וכתיב בפ' אחרי מות כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחוקותיהם לא תלכו פירוש אפילו אינם עובדות אלא מעשיהם וחוקותיהם שהורגלו לעשות לשם תורה שלהם הזהירה תורה עליהם וחכמים פירשו מה המעשים וחוקים שהורגלו לעשות לשם תורה שלהם בשבת בפ' במה אשה יוצאה [דס"ז] ובתוספתא דשבת מונה כל מה שהיתה קבלה ביד חכמים שהיו מחוקותיהם ואין להוסיף עליהם ואינם מסברא כי אם בקבלה וכאשר הזהיר הכתוב על מעשה שבעה אומות וחוקותיהם כך הזהיר על מעשה מצרים וחוקותיהם שהרי הוקשו זה לזה דכתיב כמעשה ארץ מצרים לא תעשו וכמעשה ארץ כנען וגו' ואע"ג דמפרשי בתורת כהנים על עבירות לאו לאפוקי חוקות שאינם עבירות דהא תניא טובא חוקות שאינן עבירות כדתניא [ב"ק פ"ג א'] המספר קומי הר"ז מדרכי האמורי וכו' וכי"ב אלא להעביר על חוקות שניהן עבירות ב' לאוין לאו דעבירה ולא דבחוקותיהם לא תלכו והכי מתנינן בספרי כמעשה ארץ מצרים יכול לא יטעו נטיעות ולא יבנו בנינים כמותם ת"ל ובחוקותיהם לא תלכו לא אמרתי אלא בחוקים החקוקים להם ולאבותיהם מה היו עושים איש נושא איש ואשה נושא אשה נשאת לשנים ואיש נושא אשה ובתה לכך נאמר ובחוקותיהם לא תלכו:

רמב"ם פ"א מע"ז הלכה א

אין הולכין בחקות העובדי כוכבים ולא מדמין להן לא במלבוש ולא בשער וכיוצא בהן שנאמר ולא תלכו בחקות הגוים, ונאמר ובחוקותיהם לא תלכו, ונאמר השמר לך פן תנקש אחריהם, הכל בענין אחד הוא מזהיר שלא ידמה להן, אלא יהיה הישראל מובדל מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו, וכן הוא אומר ואבדיל אתכם מן העמים, א לא ילבש במלבוש, המיוחד להן, ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם, ולא יגלח מן הצדדין ויניח השער באמצע כמו שהן עושין וזה הנקרא ב' בלורית, ולא יגלח השער מכנגד פניו מאזן לאזן ויניח הפרע מלאחריו כדרך שעושין הן, ולא יבנה מקומות כבנין היכלות של עכו"ם כדי שיכנסו בהן רבים כמו שהן עושין, וכל העושה אחת מאלו וכיוצא בהן לוקה. +/השגת הראב"ד/ ולא יבנה מקומות כבנין היכלות עכו"ם. א"א איני יודע מהוזה אם יאמר שלא יעשה בהם צורות כמו שהן עושין או שלא יעשה שם חמנים סימן לקבץ בו את הרבים כדרך שהם עושין. +

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף נב עמוד ב

משנה. מצות הנהרגין - היו מתיזין את ראשו בסייף, כדרך שהמלכות עושה. רבי יהודה אומר: ניוול הוא לו, אלא מניחין את ראשו על הסדן וקוצץ בקופיץ. אמרו לו: אין מיתה מנוולת מזו.

גמרא. תניא, אמר להן רבי יהודה לחכמים: אף אני יודע שמיתה מנוולת היא, אבל מה אעשה, שהרי אמרה תורה +ויקרא י"ח+ ובחוקותיהם לא תלכו! ורבנן: כיון דכתיב סייף באורייתא - לא מינייהו קא גמרינן. דאי לא תימא הכי, הא דתניא: שורפיין על המלכים ולא מדרכי האמורי, היכי שרפינן? והכתיב ובחוקותיהם לא תלכו! אלא, כיון דכתיב שריפה באורייתא, דכתיב +ירמיהו ל"ד+ ובמשרפות אבותיך וגו' - לאו מינייהו קא גמרינן. והכא נמי, כיון דכתיב סייף באורייתא - לאו מינייהו קא גמרינן

עבודה זרה דף י"א

יום הלידה ויום המיתה. מכלל דר"מ סבר: לא שנא מיתה שיש בה שריפה, ולא שנא מיתה שאין בה שריפה - פלחי בה לעבודת כוכבים, אלמא: שריפה לאו חוקה היא. מכלל דרבנן סברי: שריפה חוקה היא, והא תניא: שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי; ואי חוקה היא, אגן היכי שרפינן? והכתיב: **דובחוקותיהם** לא תלכו! אלא, דכ"ע - שריפה לאו חוקה היא, אלא חשיבותא היא, והכא בהא קמפלגי, ר"מ סבר: לא שנא מיתה שיש בה שריפה, ולא שנא מיתה שאין בה שריפה - פלחי בה לעבודת כוכבים, ורבנן סברי: מיתה שיש בה שריפה - חשיבא להו ופלחי בה, ושאיין בה שריפה - לא חשיבא ולא פלחי בה.

תוספות מסכת סנהדרין דף נב עמוד ב

אלא כיון דכתיב שריפה - תימה דמשמע הכא דאע"ג דחוקה היא כיון דכתיב באורייתא שרי ובפ"ק דמסכת ע"ז (דף יא. ושם) פריך ושריפה חוקה היא והכתיב ובחקותיהם לא תלכו ומסיק לאו חוקה היא וי"ל דהתם קאמר לאו חוקה היא לשם עבודת כוכבים דאי הוי חוקה לעבודת כוכבים אפילו הוה כתוב באורי"ל לא הוה מהני אבל הכא איירי בחוק העובדי כוכבים שלא לשם עבודת כוכבים דומיא דסיף דכיון דכתיב באורייתא לא מינייהו גמרינן ושרי.

מאירי לסנהדרין שם

אע"פ שעיקר מניעת הליכה בחקות עובדי האלילים אינה אלא לענין שרשי ע"ז שלא יתדמה להם במלבושיהם המיוחדים להם ובתספורת שערם ובשאר דברים המיוחדים לכומריהם ובבנין היכלות כשלהם עד שיחשוב הרואה עליו שהוא משלהם אע"פ כהדבר מתפשט מדברי סופרים בהרבה דברים שאינם ממין זה כדי שיתרחקו מהם ומאליליהם ולא ימשכו אחריהם מזו לזו ומ"מ כל מה שמצאנוהו כתוב בתורה או בנביאים שנצטוינו לעשותו או שהותר לנו לעשותו עושיין אע"פ שדרך עובדי האלילים בכך שלא ירדנו לה מתורת המשכות אחר נמוסיהם אלא מצד עצמינו מעתה דנין בסיף אע"פ שהם ומלכיהם דנין כן שהרי התורה הזכירתו באנשי עיר הנדחת לפי חרב וברוצה נקם ינקם ונקימה זו החרב דכתיב חרב נוקמת נקם ברית וכן שורפין על מלכי ישראל ואין חוששין לדרכי האמורי שהרי כתוב ובמשרפות אבותיך וכו' ישרפו לך ומ"מ מה שנאסר משום ע"ז אפילו מצאנוהו כתוב אסור שהרי אסרה תורה להקים מצבה אע"פ שכתוב ויצב יעקב מצבה או שמא לא היינו אומרים כן אלמלא שהתורה אסרה וראשון עיקר והוא שאמרו במסכת ע"ז י"א א' ואי שריפה חקה היא אגן היכי שרפינן:

ט"ז חושן משפט סי' ב'

תו איתא [בטור] שם. **ולא לעבור על ד"ת וכו'.** קשה מהי תיתי שיעברו על ד"ת. ונ"ל דאף שיש כח לחכמים לאסור המותר מדברי תורה, היינו דוקא בדבר שאינו מפורש לא לאיסור ולא להיתר דאז הוא מותר ממילא, בזה יש כח לחכמים להחמיר, משא"כ בדבר מפורש בפסוק להיתר, כגון היתר הנאה מן חלב דמפורש בקרא, בזה אין כח לחכמים לאסור, על כן אמר ולא לעבור על ד"ת, שבדברי תורה מפורש מיקרי עובר על ד"ת, וביו"ד סימן קי"ז [סק"א] הארכתי בזה ע"כ:

קובץ שיעורים ב"ק אות צה) [דף פג ע"א] תוד"ה התירו לספר קומי, מתחלה לא גזרו על קרובים למלכות. משמע דאינה אלא גזירה מדבריהם, וצ"ע דכיון דהוא מדרכי האמורי הוא איסור דאורייתא, וכן הוא ברמב"ם פי"א מהל' ע"ז דיש בזה חיוב מלקות, אבל קשה דא"כ איך התירו בקרובים למלכות, וכבר הקשה כן בכ"מ שם, ותירץ שלא מסרו הכתוב אלא לחכמים והם ראו להתיר בקרובים למלכות, ודבריו צ"ע דלא נמסר לחכמים רק לפרש מה הוא בכלל דרכי אמורי אבל לא להתיר את האיסור, ובמהרי"ק שורש קצ"ב דקדק מלשון הברייתא, שלא תאמר הואיל והן יוצאין בארגמן וכו' ולא קאמר סתם שלא יצא כמו שהן יוצאין, אלמא שאין האיסור אלא אם עושה כן מפני שרצונו להתדמות להן, אבל אם עשה מפני התועלת והכבוד מותר, וא"כ ה"ה בקרובים למלכות שעושיין כן מפני צורך הרבים אין בזה איסור, אלא דלפי"ז קצת מוקשה הלשון "והתירו" דבכה"ג אין צורך לשום היתר, ושמה י"ל, שהיה צריך לפרסם טעם ההיתר כדי שלא יהא חילול השם שאנשים חשובים מספרים קומי.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות חוקות העובדי כוכבים סימן קעח סעיף א

[א] אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים (ולא מדמין להם). (טור בשם הרמב"ם) ולא ילבש מלבוש המיוחד להם. א [א <ג> ולא יגדל ציצת ראשו כמו ציצת ראשם. ג] ולא יגלח מהצדדין ויניח השער באמצע. ד] ולא יגלח השער מכנגד פניו מאוזן לאוזן <ב> ויניח הפרע. ה] <ג> ולא יבנה מקומות כבנין היכלות ב של עובדי כוכבים כדי שיכנסו בהם רבים, כמו שהם עושים. הגה: אלא יהא מובדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו (שם). ו] וכל זה אינו אסור אלא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים לשום פריצות, כגון שנהגו ללבוש מלבושים אדומים, והוא מלבוש שרים וכדומה לזה ממלבושי הפריצות, ז] או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ עבודת כוכבים מאבותיהם, ד אבל דבר שנהגו לתועלת, כגון שדרכן שכל מי שהוא רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן, מותר ללבושו. וכן שעושין משום כבוד או טעם אחר, מותר (מהרי"ק שורש פ"ח). לכן אמרו: <ד> שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי (ר"ן פ"ק דעבודת כוכבים).

ביאור הגר"א יורה דעה סימן קעח

(ליקוט) וכ"ז כו' ולכן אמרו כו'. כבר כתבתי שדברי הר"ן תמוהין וגם דברי מהרי"ק אינן נראין ממ"ש בסנהדרין נ"ב תניא א"ל ר"י כו' והא סייף טעמא איכא ואע"ג שנדחקתי ליישבן אבל לדינא לא נ"ל וכן שורפין על המלכים ודאי טעמא איכא כמ"ש הר"ן ואפ"ה פריך דאלת"ה כו' אלא דודאי הכל אסור רק דוקא ללמוד מהם אסור וכמש"ש כיון דכתיב לא מינייהו גמרינן ול"ד משום דכתיב באורייתא אלא כ"ד שהיינו עושין זולתם מותר וכן במלבושים אבל כל שלובשין מלבוש המיוחד להם אסור וכפשט דברי הרי"ף הנ"ל אפילו ערקתא כו' וודאי משום רצועה אחת אינו משום פריצות וז"ש אפילו ערקתא כו' וכמ"ש בספרי הנ"ל הואיל והן יוצאין כו' אבל מלבוש שהיינו לובשין בלא"ה מותר לכן ל"ק כל ראיות מהרי"ק הנ"ל לפי שלא היה מיוחד להם דוקא וכ"כ הרמב"ם המיוחד להם וכן בכ"ד ודברי מהרי"ק אינן נראין כלל (ע"כ):

ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות שבועות

נוהגין להשטיח רצפת ב"ה בבשמים של עשבים ובשושנים לשמחת הרגל. ומתי שחל שבועות ביום א' הנהיג מהרי"ל סג"ל להשטיח העשבים בהכנסת שבת. ופורסין פרוכת של יו"ט לפני ארון הקודש במוצאי שבת.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצד

ונוהגין ה' לשטוח [ז] עשבים (ט) בשבועות בב"ה והבתים, (י) זכר לשמחת מתן תורה

משנה ברורה סימן תצד

(י) זכר לשמחת מתן תורה - שהיו שם עשבים סביב הר סיני כדכתיב הצאן והבקר אל ירעו וגו'. כתבו האחרונים במקום שנוהגין לחלק עשבים המריחים בבהכ"נ לא יחלקו מברוך שאמר עד אחר תפלת י"ח כדי שיוכל לברך עליהן [ט] דבינתים אסור להפסיק. ונוהגין להעמיד אילנות בבהכ"נ ובבתים זכר שבעצרת נידונו על פירות האילן [מ"א] [י] והגר"א ביטל מנהג זה משום שעכשיו הוא חק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם:

מעשה רב הלכות פסח

קצה בשבועות אין להעמיד אילנות כי מאחר שאינו אלא מנהג ולא מדינא ועכשיו חוק העמים הוא נכון לבטל י

חיי אדם כלל קל"א סעיף יג

הגר"א ביטל מנהג מלהעמיד אילנות בעצרת, משום שעכשיו הוא חוק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם (שקורין "זאלאניע שווענטע" או "פינגשטן") (ועיין ע"ז דף י"א בתוספות שם) וכתבתי בזה בדין חוקות העמים, בחלק יו"ד:

חכמת אדם שער איסור והיתר כלל פט

צא וראה כמה גודל האיסור בזה וכל בעל נפש ישים הדברים בלבון. וכל דבר שהוא חוק לעבודה זרה אף על גב דכתיב בתורה שהיו נוהגין בו ישראל, אסור משום בחוקותיהם (שם י"ח, ג') ולכן המצבה אף על פי שהיתה אהובה לפני המקום בימי האבות לאחר שנעשה חוק לעבודה זרה כתיב (דברים ט"ז, כ"ב) ולא תקים לך מצבה וכן שריפה על

המלכים אילו היה חוק לעבודה זרה אף על גב דכתיב בקרא ויש לומר דהם למדו ממנו אפילו הכי אסור אבל מה שאינו חוק לעבודה זרה אלא להבל ושטות אם כתיב בתורה מותר ואם לא כתיב אף זה אסור ומטעם זה אסר הגר"א להעמיד אילנות בחג השבועות כמו שכתבו האחרונים כיון שכן נהגו בחג שלהם (עבודה זרה דף י"א עמוד א' בתוספות שם ד"ה ואי חוקה). ועתה בזמן הזה על פי דינא דמלכותא לובשים בגדי המדינה, ודינא דמלכותא דינא. (נוסף מדפוס שני ואילך והוא נגד הסימן הקודם וכנראה שנוסף מפני הצענזור).